

Prop. 118 S

(2020–2021)

Proposišuvdna Sturradiggái (evttohus sturradiggemearrádussan)

Norgga gonagasriikka almmolaš namat sámegeielaide ja
kvenagillii

Sisdoallu

1	Álgu	3
2	Duogáš	3
3	Gustovaš lágat.....	4
3.1	Sámeláhka ja veahádatgiellalihttu.....	4
3.2	Báikenammaláhka	5
3.3	Ođđa, ollislaš giellaláhka	6
4	Gulaskuddan ja departemeantta árvvoštallamat	6
4.1	Bajimus dásis gulaskuddama birra.....	6
4.2	Norgga almmolaš namma sámegillii	10
4.2.1	Departemeantta evttohus	10
4.2.2	Gulaskuddaninstánssaid árvalusat	11
4.2.3	Departemeantta árvvoštallamat	11
4.3	Norgga gonagasriikka almmolaš namma kvenagillii.....	12
4.3.1	Departemeantta evttohus	12
4.3.2	Gulaskuddaninstánssaid árvalusat.....	13
4.3.3	Departemeantta árvvoštallamat	14
4.4	Norgga gonagasriikka almmolaš sámegielat ja kvenagielat namaid geavahannjuolggadusat	14
4.4.1	Departemeantta evttohus	14
4.4.2	Gulaskuddaninstánssaid árvalusat.....	15
4.4.3	Departemeantta árvvoštallamat	16
5	Konsultašuvnnat Sámedikkiin	17
6	Ekonomalaš ja hálldahuslaš čuovvumušat.....	17
7	Mearrádusevttohus.....	19

1 Álgu

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta evttoha dáikko bokte Stuorradikki mearridit mii galgá leat Norgga gonagasriikka almmolaš namma sámegielaide ja kvenagillii. Departemeanta bidjá maid ovdan álkes njuolggadusaid dasa mo dáid almmolaš namaid galgá geavahit.

Departemeantta mielas lea dehálaš symbolalaš árvu das ahte Stuorradiggi mearrida mii galgá leat Norgga gonagasriikka almmolaš namma sámegielaide ja kvenagillii. Ráđđehus vuolggaha ášši Stuorradiggái dainna áigumušain ahte namaid ásaheamis livččii govda vuodđu.

Sámi nammanevvohaga (Sámedikki) loahpalaš rávvaga vuodul evttoha departemeanta *Norga* (davvisámegillii), *Vuodna* (julevsámegillii) ja *Nöörje* (lullisámegillii) Norgga almmolaš namman. *Norgga gonagasriikka* (davvisámegillii), *Vuona gånågisriikka* (julevsámegillii) ja *Nöörjen gånkarijhke* (lullisámegillii) evttohuvvojit Norgga gonagasriikka almmolaš sámi namman.

I tråd med endelig tilråkning fra kvensk stedsnavntjeneste (Språkrådet) foreslår departementet *Norja* Norgga almmolaš namman kvenagillii ja *Norjan kuninkhaanvaltakunta* Norgga gonagasriikka almmolaš namman kvenagillii.

Departemeanta evttoha ahte sániid genitiivahámit maid čuvvot nammanevvohaga loahpalaš rávvagiid.

Norgga gonagasriikka almmolaš namaid ásaheapmi sámegielaide ja kvenagillii duođastivččii ja oainnusin dagašii Norgga mánggabealat, mánggagielat stáhtan, ja veahkkín čuovvulahtášii Norgga geatnegasvuodaid Eurohpá lihtu regiovdna- dahje veahádatgielaid (veahádatgiellalihtu) vuodul. Ásaheapmi dagašii maid riikarádjalbema sámegillii ja vejolaččat kvenagillii vejolažžan. Bajimus dásis dat livččii duođastussan dasa ahte stáhta dohkkeha sihke sámiid ja kvenaid guhkesáigasaš gullelašvuoda riikii.

Bargu čuovvula ráđđehusa ulbmillaš plána kvenagiela várás, mas okta doaibmabijuin lea seailluhit kvena báikenamaid ja sihkarastit daid geavaheami. Viidáseappot dat doaibmá NAČ 2016:18 Váibmogiela ja Stuorradikki rávamearrádusa 845 čuovvuleami oassin, mas Stuorradiggi bivdá ráđđehusa atnit erenoamáš ávvira lullisámegiela ja giela, kultuvrra ja ealáhusa gaskavuodain, ja máhccat Stuorradiggái heivvolaš vugiin konkrehta čuovvulanevttohusaiguin.

2 Duogáš

Dál ii leat *Norggas* ii ge *Norgga gonagasriikkas* almmolaš namma sámegielaide ii ge kvenagillii. Dat ahte *Norggas* eai leat almmolaš namat sámegielaide ii ge kvenagillii, lea dagahan earret eará ahte Stáhta geaidnodoaimmahat ii leat sáhtán galbet sámegillii riikkarájáin. Riikkarájá rádjarrasttidemiin galgá galbanormála vuodul leat galbejuvvon riikkarádjalbbaiguin. Romssas ja Finnmárkkus galgá *Norga* maddái galbejuvot

sámegillii galbanormála mearrádusaid vuodul, muhto go namat eai leat almmolaččat mearriduvvon čálihuvvot Sentralt stedsnavnregister (SSR) nammasaš guovddáš báikenammaregistarii, de dan ii leat leamaš vejolaš dahkat. SSR:s leat dušše almmolaš riikanamat *Norge, Noreg* ja *Norway*.

Jagi 2017 vuolggahii Sámediggi nammaášši man ulbmil lei ásahit Norgga gonagasriikka várás paralleallanamaid davvisámegillii, julevsámegillii ja lullisámegillii Stáhta kártadoaimmahaga (Kártadoaimmahaga) oktavuodáváldima vuodul. Jagi 2018 celkkii Norsk Målungdom ahte ráđđehus berre addit Norgga gonagasriikka sámi ja kvena namaide almmolaš stáhtusa. Ođđajagemánus 2019 ávžžuhii Stáhta geaidnodoaimmahat Johtolatdepartemeantta hoahpuhit Norgga almmolaš nama mearrideami sámegillii, ja miessemánus 2019 mearridii ráđđehus čielggadit Norgga gonagasriikka almmolaš nama sámegielaide ja kvenagillii. Mearriduvvui maiddái evttohit njuolggadusaid namaid almmolaš geavaheapmái.

Jagiid 2019 ja 2020 čielggadii Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta ášši, lagas gulahallamiin Sámedikkiin, Giellaráđiin ja guovddáš kvena organisašuvnnaiguin ja giellabirraiguin. Departemeanta bivddii oažžut eanemusat guovddáš doaimmaheddjiin sihke namma- ja njuolggadusárvalusaid. Departemeanta lea maid gulahallan Kártadoaimmahagain ja Stáhta geaidnodoaimmahagain čielggadanbarggu ášši čielggadettiinis.

3 Gustovaš lágat

3.1 Sámeláhka ja veahádatgiellalihttu

Sámelága § 1-5 nanne ahte sámegiella ja dárogiella leat ovttárvosaš gielat, ja gielat leat ovttadássásaččat sámelága kapihtal 3 mearrádusaid vuodul. Sámelágas eai leat sierra njuolggadusat sámi báikenamaid geavaheami hárrái. Riikanama mearrádus davvisámegillii, julevsámegillii ja lullisámegillii čuovvu dattetge sámelága ulbmila «lágidit diliid nu ahte sámi álbmot Norggas sáhtta sihkkarastit ja ovddidit iežas giela (...)», gč. § 1-1. Seamma láchkai guorrasa ođđa sámi riikanamaid mearrádus dan vuodđoláhkasuodjalussii mii čuovvu 108. paragrafas, ja mii geatnegahtta stáhta eiseválddiid «láhčit diliid nu ahte sámi álbmotjoavku sáhtta seailuhit ja ovddidit iežas giela, kultuvrra ja servodateallima.»

Norga lea ratifiseren Eurohpáráđi regiovdna- ja veahádatgielaid lihtu (veahádatgiellalihtu), ja nu váldán badjelasas erenoamáš ovddasvástádusa doarjut doaibmabijuid mat galget gáhttet, nannet ja viidáseappot ovddidit veahádatgielaid. Norggas leat earret eará davvisámegiella, julevsámegiella, lullisámegiella ja kvenagiella meroštallojuvvon dakkár veahádatgiellan mas lea suodjalus veahádatgiellalihtu vuodul. Davvisámegiela lea garraseamos suodjalus ja lea suodjaluvvon veahádatgiellalihtu II ja III oasi vuodul. Julevsámegiela, lullisámegiela ja kvenagiela lea suodjalus veahádatgiellalihtu II oasi vuodul.

Veahádatgiellalihtu II oasi artihkkala 7 nr. 1 bustáva a geatnegahtta stáhta dohkkehit veahádatgiela kultuvrralaš riggodahkan. Veahádatgiellalihtu III oasi artihkkala 10 nr. 2 bustáva g vuodul lea stáhta geatnegahttojuvvon suovvat ja/dahje movttiidahttit geavahit dahje ásahit báikenamaid árbevirolaš ja rivttes hámiid veahádatgielaide. Almmolaš riikanama mearrádus davvisámegillii, julevsámegillii, lullisámegillii ja kvenagillii rahpá vejolašvuoda oainnusmahttit namaid almmolaččat ja nanne dan ahte namat leat dehálaš, nationála kulturmuittut.

3.2 Báikenammaláhka

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea ovttrasáđiid Kulturdepartemeanttain árvvoštallan berre go Norgga gonagasriikka nama sámegeilaide ja kvenagillii mearridit báikenammalága vuodul. Kulturdepartemeanta hálddaša báikenammalága. Báikenammalága ulbmil lea gáhttet báikenamaid gielalaš kulturmuittun, addit daidda geavatlaš čállinnorpma, namalassii dakkára mii ii čiega nama oaivilsisdoalu, ja váikkuhit namaid oahpásmahttimii ja árjjalaš geavaheapmái. Láhka galgá sihkkarastit ahte dárogielat, sámegeielat ja kvenagielat báikenamat válđojuvvojit vuhtii nationála lágaid ja riikkaidgaskasaš šiehtadusaid ja konvenšuvnnaid vuodul.

Báikenammalága § 7 vuodul lea Kártadoaimmahagas mearridanváldi dállonamaid, geassesadjenamaid, luonddunamaid, orohatnamaid ja stáhta rusttegiid namaid oktavuodas. Gielddat mearridit čoahkkebáikkiid, giliid, gieldda gáhtaid, márkanšiljuid jna. namaid, gielddarájáid siskabealde. Dárogielnamat *Norge* ja *Noreg* eai leat meannuduvvon báikenammalága njuolggadusaid vuodul. Danne gávnnaš departemeanta ahte eai almmolaš riikanamat sámegeilaide ja kvenagillii ge berre mearriduvvot báikenammalága njuolggadusaid vuodul.

Kulturdepartemeanta ja Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta oaivvildit dattetge ahte báikenammalágas leat áššemeannudannjuolggadusat mat leat guoskevaččat go áigumuš lea hutkat Norgga gonagasriikii nama sámegeilaide ja kvenagillii, ja oaivvildit ahte sihke nammaválljennjuolggadusat ja čállinhámi mearrideami njuolggadusat berrejit čuovvut báikenammalága prinsihpaid. Ovdamearkka dihtii nanne báikenammalága § 8 ahte nammaválljema galgá gulaskuddat ja ahte báikkálaš organisašuvnna main lea čatnaseapmi báikenammii, adnojuvvojit áššeasálažžan. Dehálaš lea deattuhit ahte nammaválljen dábálaččat mearkkaša dakkár nama viidáseappot seilluheami mas lea jo sihke njálmmálaš árbevierru dan báikkis ja man almmolaš geavaheami lea vejolaš duodaštit. Danne ráddje nammagáhttenmearrádusaid § 3 nammaválljema ja dat eastada ahte ovttá giela namma duvdá eret nuppi giela nama, ja sihkkarastá ahte eai válđojuvvo atnui namat main lea árbevierru eará báikkiin. § 4 dadjá ahte go mearrida čállinhámi, de galgá bidjat vuodđun sámegeila ja kvenagiela gustovaš riektečállinprinsihpaid. § 13 dadjá ahte Giellaráđdi lea dárogielat ja kvenagielat báikenamaid nammanevvohat ja ahte Sámediggi lea sámegeielat báikenamaid báikenammanevvohat. Báikenammanevvohagat galget bagadit ja rávvet báikenamaid čállinhámiid, nammavieruid ja nammabidjamiid hárrái ovdal daid mearrideami. Nevvohagat sáhttet maidái addit cealkámuša báikenamaid geavaheami birra.

3.3 Ođđa, ollislaš giellaláhka

Prop. 108 L *Lov om språk* (giellaláhka) evttoha Kulturdepartemeanta addit sámegielaide stáhtusa *álgoálbmotgiellan*. Láhka ii atte evttohusa vuodul maidege ođđa vuoigatvuodaid sámi giellageavaheddjiide, muhto fáttmasta sámegielaid ollislaš vuđđui árrjalaš giellasihkkarastinpolitihka várás. Ulbmilparagráfa evttohusa vuodul galgá almmolašvuohta geavahit, ovddidit ja nannet sámegielaid. Juohke suorggis lea ovddasvástádus árvvoštallat árrjalaš doaibmabijuid mat nannejit sámegielaid servodatguoddin. Viidáseappot lea evttohus Prop. 108 L *Lov om språk* (giellaláhka) formálan dahkat kvenagiela státusa nátionála veahádatgiellan, veahádatgiellalihtu vuodul. Ulbmilparagráfa vuodul galget almmolaš orgánat gáhttet ja ovddidit kvenagiela.

4 Gulaskuddan ja departemeantta árvvoštallamat

4.1 Bajimus dásis gulaskuddama birra

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta sáddii golgotmánu 20. b. 2020 gulaskuddamii evttohusa das mii galgá leat Norgga gonagasriikka almmolaš namma sámegielaide ja kvenagillii ja evttohusa álkes njuolggadusaide mat galget leat namaid geavaheami várás. Gulaskuddanáigemearrin biddejuvvui ođđajagemánu 22. b. 2021.

Gulaskuddannotáhta sáddejuvvui čuovvovaš instánsaide:

Finánsadepartemeanta

Justiisa- ja gearggusvuodádepartemeanta

Kulturdepartemeanta

Johtolatdepartemeanta

Olgoriikkadepartemeanta

Sámediggi

Mánaid-, nuoraid- ja bearašdirektoráhta

Duopmostuollohálddahus

Kártadoaimmahat

Kulturráđđi

Dásseárvo- ja vealahusáittardeaddji

Norgga olmmošvuoigatvuodaásahus

Politiijadirektoráhta

Giellaráđđi

Stáhta geaidnodoaimmahat

Olgoriikkalaččaidirektoráhta

Divvun

Giellatekno

Davvi universitehta

Sámi allaskuvla

Sámi dutkamiid guovddáš

UNESCO

Romssa universitehta – Norgga árkálaš universitehta

Nordlánda fylkkasuohkan

Romssa ja Finnmárkku fylkkagiella

Trøndelága fylkkasuohkan

Áltta suohkan

Báhccavuona suohkan

Beardu suohkan

Bearalvági giella

Báhccavuona giella

Divrráid suohkan

Gáŋgaviikka giella

Rivttága suohkan

Hábmera suohkan

Hámmerfeastta suohkan

Hársttága suohkan

Ákŋoluovtta giella

Aarborten tjielte

Ivvarstáid suohkan

Karášjoga giella

Gálssa suohkan

Guovdageainnu suohkan

Giehtavuona suohkan

Návuona suohkan

Gáivuona suohkan

Loabága suohkan

Davvesiidda giella

Láhpi suohkan

Ivgu suohkan

Málatvuomi suohkan

Muosáid giella

Unjárgga giella

Davvenjárgga giella

Ráissa suohkan

Porsáŋggu giella

Plassje tjielte

Raarvihken tjielte

Siellaga suohkan

Sáččá suohkan

Skiervvá suohkan

Snåasen tjielte

Omasvuona suohkan
Ráisavuona suohkan
Mátta-Várjjaga gielda
Deanu gielda
Diellđanuori suohkan
Romssa suohkan
Čáhcesullo gielda
Várggáid gielda

Aajege – Samien giēle- jih maahtoejarnge, Plassje
Álttá Sámi Giellaguovddáš
Árran - Julevsáme guovdásj
Ástávuona giellagoahtie, Loabát
Gáisi Giellaguovddáš, Romsa
Giēleaernie, Raarvihke
Giēlem nastedh, Snåase
Halti kvenkultursenter
Isak Saba guovddáš, Unjárga
Kvensk institutt
Návuona giellaguovddáš
Pihtámsáme guovdásj
Porsanger kvenske språksenter
Sámi viessu, Oslo
Sámi giella- ja kulturguovddáš, Porsángu
Sámi giellaguovddáš, Gáivuotna
Davvi álbmogiid guovddáš
Sijti Jarnge – Samisk kultur og utviklingscenter
Omasvuona giellaguovddáš, Ivgubahta
Stormen samiske senter
Deanu giellagáddi
Vadsø kvenske språksenter
Várdobáiki sámi guovddáš, Evenášši

Foreningen for skolte-/østsamene i Neiden
Kvenlandsforbundet
Kvääninuoret – Kvenungdommen
Mearrasiiida
Noereh – sámi nuoraidorganisašuvdna
Noregs Mállag
Norsk finsk interesseorgan
Norsk Målungdom
Norske kveners forbund

Norgga Sámiid Riikkasearvi
Norsk-finsk forbund
Sámiid álbmotlihttu
SámiNisson forum

Čuovvovaš instánsain ledje mearkkašumit:

Sámediggi

Rihkusfuolahusdirektoráhta
Kulturráđđi
Norgga olmmošvuoigatvuođaásahus
Giellaráđđi
Stáhta geaidnodoaimmahat
Sámi allaskuvla

Nordlándda fylkkasuohkan
Trøndelága fylkkasuohkan

Gáivuona suohkan
Porsáŋgu gielda
Mátta-Várjjaga gielda
Čáhcesullo gielda

Norgga UNESCO-kommišuvdna
Kvensk språksenter, Čáhcesuolu
Porsanger kvenske språksenter
Omasvuona giellaguovddáš ja Návuona giellaguovddáš
Ä'vv Skoltesamisk museum

Kainun institutti - Kvensk institutt
Kväänin kielitinka - Kvensk språkting
Norsk Målungdom
Norske kveners forbund
Norgga Sámiid Riikkasearvi
Nynorsk forum
Skibotn Kvenforening

Inge Lodewijks
Olav Digre

Čuovvovaš instánsat vástidedje ahte sis eai leat mearkkašumit evttohussii:

Justiisa- ja gearggusvuođadepartemeanta
Kulturdepartemeanta
Olgoriikadepartemeanta
Duopmostuollohálldahus

Stuorra eanetlohku gulaskuddaninstánsain atnet buorrin ahte Norgga gonagasriika oažžu almmolaš nama sámegielaide ja kvenagillii. Giellaráđđi cealká earret eará ahte dat livččii mielde ovddideamen ja oainnusmahttimin dáid gielaide. Ollugat celket ahte dát lea dehálaš duodaštus ja dohkkehus sámiid ja kvenaid gullelašvuodas riikii, ja ahte dat nanne ja oainnusmahtta Norgga mánggabealat ja mánggagielat stáhtan.

Departemeanta ovdanbidjá dasto gulaskuddama, gulaskuddanárvalusaid ja departemeantta árvoštallamiid. Ovdanbidjamis leat golbma oasi: Norgga almmolaš namma sámegielaide, Norgga almmolaš namma kvenagillii ja njuolggadusat.

4.2 Norgga almmolaš namma sámegillii

4.2.1 Departemeantta evttohus

Departemeanta sáddii gulaskuddamii čuovvovaš evttohusa Norgga almmolaš namman sámegillii, Sámedikki geassemánu 6. b. 2020 rávvaga vuodul.

Nominatiiva:

Davvisámegillii:

Norge: *Norga*

Kongeriket Norge: *Norgga Gonagasriika*

Julevsámegillii:

Norge: *Vuodna*

Kongeriket Norge: *Vuona Gånågisriikka*

Lullisámegillii:

Norge: *Nöörje*

Kongeriket Norge: *Nöörjen Gånkarijhke*

Genitiiva:

Davvisámegillii:

Norge: *Norgga*

Kongeriket Norge: *Norgga Gonagasriika*

Julevsámegillii:

Norge: *Vuona*

Kongeriket Norge: *Vuona Gånågisriijka*

Lullisámegillii:

Norge: *Nöörjen*

Kongeriket Norge: *Nöörjen Gånkarijhken*

4.2.2 Gulaskuddaninstánsaid árvalusat

Gulaskuddaninstánsat leat hui miehtemielalaččat dasa ahte mearriduvvojit Norgga gonagasriikka almmolaš namat davvisámegillii, julevsámegillii ja lullisámegillii. Mánnggas celket ahte sis ii leat máhtolašvuolta sáhttit árvoštallat konkrehta nammaevttohusaid, muhto sii dorjot Sámedikki gaskaboddasaš rávvaga.

Manngágo gulaskuddanreive lei sáddejuvvon, de sáddii Sámediggi *loahpalaš* rávvaga skábmamánu 10. b. 2020, mas sii aiddostahtte ahte gonagasriikka namat sámegillii, nappo gonagasriikka, gånågisriijka ja gånkarijhken, galget čállojuvvot smávva ovdabustávain.

Sámediggi čujuha gulaskuddanárvalusastis seamma váldoáššái go iežas loahpalaš rávvagis. Dasa lassin sii čujuhit čállinmeattáhussii gulaskuddanreivves: davvisámegiela sáni gonagasriikka genitiivahápmi ii galgga leat *Norgga Gonagasriikka* (ovttain k:ain) nu mo čuočču gulaskuddanreivves, muhto *Norgga gonagasriikka* (guvttiin k:ain).

Njeallje gulaskuddaninstánsa, *Sámediggi*, *Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR)*, *Á'vv Skoltesamisk museum* ja *Mátta-Várjjaga gielda* čujuhit gulaskuddancealkámušaineaset ahte berrejit maiddá mearriduvvot almmolaš namat eará sámegielaide go davvisámegillii, julevsámegillii ja lullisámegillii. Á'vv Skoltesamisk museum ja *Mátta-Várjjaga gielda* evttohit ahte berre maiddá mearridit almmolaš namaid nuortalašgillii, ja Sámediggi ja NSR fas oaivvildit ahte berre mearridit almmolaš namaid sihke ubmisámegillii, bihtánsámegillii ja nuortalašgillii. Sámediggi čujuha dasa ahte báikenammaláhkaásahus lea jagi 2017 rájes addán válldi mearridit ja geavahit namaid nuortalašgillii. Viidáseappot galgá Kulturdepartemeanta dán jagi ođasmahttit báikenammaláhkaásahusa ja lea evttohan válldit mielde ubmi- ja bihtánsámegiela láhkaásahussii. Danne lea Sámedikki mielas lunddolaš ja dehálaš mearridit Norgga gonagasriikka nama sihke ubmisámegillii, bihtánsámegillii ja nuortalašgillii.

4.2.3 Departemeantta árvoštallamat

Departemeanta váldá vuhtii daid grammatihkalaš rievdadusaid maid Sámediggi árvala ja evttoha dan vuodul ahte Norgga gonagasriikka almmolaš namat sámegillii mearriduvvojit Sámedikki skábmamánu 10. b. 2020 loahpalaš rávvaga vuodul:

Nominatiiva

Davvisámegillii:

Norge: *Norga*

Kongeriket Norge: *Norgga gonagasriikka*

Julevsámegillii:

Norge: *Vuodna*

Kongeriket Norge: *Vuona gånågisriikka*

Lullisámegillii:

Norge: *Nöörje*

Kongeriket Norge: *Nöörjen gånkarijhke*

Genitiiva:

Davvisámegillii:

Norge: *Norgga*

Kongeriket Norge: *Norgga gonagasriikka*

Julevsámegillii:

Norge: *Vuona*

Kongeriket Norge: *Vuona gånågisriikka*

Lullisámegillii:

Norge: *Nöörjen*

Kongeriket Norge: *Nöörjen gånkarijhken*

Go lea sáhka das ahte maiddái mearridit almmolaš namaid ubmisámegillii, bihtánsámegillii ja nuortalašgillii, de oaivvilda departemeanta ahte dan ferte meannudit sierra áššin maŋjeleappos. Dán áššis leat dušše davvisámegiela, julevsámegiela ja lullisámegiela namat čielggaduvvon ja sáddejuvvon gulaskuddamii. Ubmisámegiela, bihtánsámegiela ja nuortalašgiela fátmasteami dál, mearkkašivččii ođđa nammaášši vuolggahaemi, ollu ođđa momeanttaiguin. Danne lea departemeantta oaidnu ahte dál berre dušše mearridit almmolaš namaid davvisámegillii, julevsámegillii ja lullisámegillii.

4.3 Norgga gonagasriikka almmolaš namma kvenagillii

4.3.1 Departemeantta evttohus

Giellaráđi, guovddáš kvena organisašuvnnaid ja giellabirrasiid árvalusaid vuodul sáddii departemeanta gulaskuddamii *Norja* almmolaš nama evttohussan kvenagillii.

Giellabirrasiid gaskasaš sierramielalašvuoda geažil das mo *kongeriket* galgá jorgaluvvot kvenagillii, bivddii departemeanta gulaskuddaninstánsasaid árvalusa guovtti jorgalanmolssaevttu vuodul Norgga gonagasriikka kvenagillii: *Norjan Kuningasvaltakunta* (Norske kveners forbund evttohus ja Giellaráđi gaskaboddasaš ráva) ja *Norjan Kuningasriikki* (Kväänin kielitinka - Kvensk språkting evttohus).

4.3.2 Gulaskuddaninstánsasaid árvalusat

Gulaskuddaninstánsasat atnet hui buorin evttohusa mearridit Norgga gonagasriikka nama kvenagillii.

Gulaskuddamis atná *Giellaráđdi* departemeantta guktuid evttohusaid buorin Norgga gonagasriikka namman kvenagillii, muhto čujuha dasa ahte stuorra álgobustávva sániin *kuningasriikki* ja *kuningasvaltakunta* ii soaba kvenagiela riektačállimiin.

Dain gulaskuddaninstánsasain main lei árvalus namaid hárrái, oaivvildedje buohkat ahte *Norja* berre mearriduvvot Norgga almmolaš namman kvenagillii.

Nu go árvalusain maid departemeanta oaččui *ovdal* gulaskuddama, de leat *gulaskuddamis* ge iešguđet árvalusat dasa mo gonagasriikka galggašii jorgaluvvot kvenagillii.

Gulaskuddamis árvaluvvojedje máŋga iešguđetlágan stáven- ja sojahanhámi daidda árvalusaide mat ledje leamaš gulaskuddamis.

Dain gulaskuddaninstánsasain mat bukte árvalusa gonagasriikka hárrái, dorjot čiežas *kuningasriikki/kuningasriiki*. Viđas dain, *Kvensk institutt*, *Kvensk språksenter*, *Čáhcesuolu*, *Porsáŋgu gielda*, *Porsanger kvenske språksenter* ja okta priváhta olmmoš, evttohit ahte sátni mearriduvvo čállinhámiin *kuningasriikki* (guvttiin kk-in). Guovttis dain, *Skibotn kvenforening* ja *Čáhcesullo gielda*, evttohit ahte sátni mearriduvvo čállinhámiin *kuningasriiki* (ovttain k:in).

Dat mat dorjot *kuningasriikki/kuningasriiki* deattuhit ahte dat lea oahppásat sátni odđa ja nuoraid giellageavaheddjiide ja ahte dan sáni lea álkit dovdát beroškeahttá kvenagiellalaš gullevašvuodas ja giellamáhtus. Čáhcesullo gielda cealká ahte dat lea áidna riikanamamus mii lea dovddus Čáhcesullo guovllus.

Gulaskuddaninstánsasain viđas dorjot *kuningasvaltakunta/kuninkhaanvaltakunta*. *Norske kveners forbund*, *Omasvuona giellaguovddáš*, *Návuona giellaguovddáš* ja *UNESCO-kommišuvdna* evttohit ahte sáni vuosttas oassi, mii dárogillii mearkkaša "kongge", čállojuvvo nominatiiva-hámis, *kuningasvaltakunta*. Dat lei maiddái dat evttohus mas lei sáhka departemeantta gulaskuddamis. Kväänin kielitinka - Kvensk språkting evttoha ahte *gonagas* čállojuvvo genitiiva-hámis, namalassii *kuninkhaanvaltakunta*. *Omasvuona giellaguovddáš* ja *Návuona giellaguovddáš* čállet ahte sáni vuosttas oassi genitiiva-hámis livččii vejolaš čoavddus.

Dat geat dorjot *kuningasvaltakunta/kuninkhaanvaltakunta* deattuhit ahte dát lea eambo árbevirolaš sátni go riiki/riikki, maid muhtumat gohčodit loatnasátnin suomagielas. Báikenammaláhka deattuha dan prinsihpa ahte sániid galgá seailuhit kulturमितun, ja dat bealušta hámi *valtakunta*, máŋga gulaskuddaninstánsasa oaivila mielde. Muhtumat ákkastallet maid ahte riiki/riikki guvttiin čállinvugiin váttásmahtá geavaheami. Sii guđet

bealuštit genitiiva-hámi geavaheami, geavahit váldoággan dan ahte dat čuvošii buot kvena variánttaid riektáčállima.

Eanaš gulaskuddaninstánssat deattuhit ahte jus okta dain sániin válljejuvvo maid sii álggus eai dorjon, de sii dattetge guorrasit dan čovdosii mii mearriduvvo. Buot deháleamos lea mearridit Norgga gonagasriikii almmolaš nama kvenagillii.

4.3.3 Departemeantta árvoštallamat

Guovvamánu 2. b. 2020 bovdi departemeanta guovddáš kvena organisašuvnnaid ja giellabirrašiid mat ledje buktán árvalusaid gulaskuddamis, čoahkkimii man ulbmil lei soahpat *Norgga gonagasriikka* nama kvenagillii. Departemeanta evttohii gonagasriikka mañimus oassin mearriduvvot *valtakunta* ii ge *riikki/riiki*. Dán evttohusas bijai departemeanta mearrideaddji deattu báikenammalága prinsihpaide sealluhit báikenamaid kulturmuittun. Ii oktage čoahkkinoassálastiin vuostaldan dan.

Čoahkkimis doarjjui Giellaráđđi evttohusa maid Kväänin kielitinka - Kvensk språkning lei ovddidan gulaskuddamis geavahit genitiiva-hámi gonagasriikka vuosttas oasis, namalassii *kuninkhaan*. Giellaráđđi lasihii dan ge ahte *kuninkhaan* lea sojaheapmi mii fátmasta buot kvenagiela suopmaniid, ja nu dat lea eambo searvadeaddji ja čohkkejeaddji hápmi. Eai Norske kveners forbund, Kvääninuoret – Kvenungdommen ja Kväänin kielitinka - Kvensk språkning ge vuosttildan evttohusa maid Kväänin kielitinka - Kvensk språkning lei ovddidan.

Čoahkkima mañjil oačču departemeanta áššis Giellaráđi loahpalaš rávvaga maid departemeanta ge doarju:

Dárogiel namma:	Namma kvenagillii (nominatiivvas):	Namma kvenagillii (genitiivvas):
Norge	<i>Norja</i>	<i>Norjan</i>
Kongeriket Norge	<i>Norjan</i> <i>kuninkhaanvaltakunta</i>	<i>Norjan</i> <i>kuninkhaanvaltakunnan</i>

Departemeanta atná dan formálalaččat váttisin ahte Norjan kuninkhaanvaltakunta ii leat leamaš sierra almmolaš gulaskuddamis, muhto vállje dattetge doarjut Kväänin kielitinka - Kvensk språkning árvalusa ja Kvensk stedsnavtjeneste rávvaga. Dat doarjja evttohussii maid eará kvena ásašusat dovddahedje čoahkkimis guovvamánu 1. b. 2021, čájeha ahte namas lea legitimatehta kvena birrašiid.

4.4 Norgga gonagasriikka almmolaš sámegiela ja kvenagielat namaid geavahannjuolggadusat

4.4.1 Departemeantta evttohus

Giella- ja ođasmahttindepartemeanta oačču gulaskuddama ovdal uhccán árvalusaid dasa mo namaid geavahannjuolggadusat galggašedje hábmejuvvot. Dannege eai leat njuolggadusat *Norge/Noreg* dahje *Norway* geavaheapmái, de evttohii departemeanta ahte

eai berre mearriduvvot dárkilis njuolggadusat dasa goas ja mo Norgga gonagasriikka sámegiela ja kvenagiela namat galget geavahuvvot.

Departemeanta sáddii čuovvovaš eaŋkalis njuolggadusaid gulaskuddamii:

«Njuolggadusat gustojit almmolaš orgánaide ja sin almmolaš doibmii.

Njuolggadusain ulbmil lea láchit dili dasa ahte Stáhta eiseválddit sáhttet váldit atnui Norgga ja Norgga gonagasriikka almmolaš sámegiela ja kvenagiela namaid. Sámegiela ja kvenagiela riikanamaid almmolaš geavaheapmi duođašta ja oainnusmahtta Norgga mánggabealat, mánggagiela stáhtan.

Norgga ja Norgga gonagasriikka almmolaš geavaheami oktavuodas galget Stáhta eiseválddit, iešalddiset, árvoštallat galget go okta dahje eanet sámegiela ja/dahje kvenagiela namat geavahuvvot.

Sámegiela oaivvilduvvo dás davvisámegiella, lullisámegiella ja julevsámegiella.

Norgga dahje Norgga gonagasriikka sámegiela dahje kvenagiela namaid lea vejolaš geavahit kárttain, galbbain, registariin vejolaččat oktanaga dárogiela namain, dahje sullasaččain. Dát ii leat miige ollislaš ii ge geatnegahtti ovdamearkalogahallamiid.»

4.4.2 Gulaskuddaninstánssaid árvalusat

Eanaš gulaskuddaninstánssat eai dovddat iežaset čielga oavila departemeantta njuolggadusevttohussii. Muhtumat atnet daid buorin, dego *Stáhta geaidnodoaimmahat*, mii čujuha dasa ahte evttohuvvon njuolggadusat sihkkarastet njuovžilis rámmaid namaid geavaheapmái.

Dain instánssain mat dovddahit iežaset oavila njuolggadusaid hábmema birra, leat eahpádušas dasa ahte njuolggadusat eai leat doarvá konkretta hábmejuvvon. Mánggas ballet ahte sámegiela ja kvenagiela namat eai geavahuvvo jus geavaheapmi ii leat dárkileappot mearriduvvon. Dain instánssain eatnašat ohcalit mearrideami dakkár áššiin go goas namat galget leat galbbain riikkarájáin, muhto muhtumat namahit maid kárttaid, hámmamiid, girdišiljuid, pássaid, poastamearkkaid ja ID-koarttaid. Muhtun gulaskuddaninstánssat oaivvildit ahte deháleamos lea ahte namat leat oidnosis árbevirolaš sámi ja kvena guovlluin, ja nuppit fas oaivvildit ahte namat berrejit leat oidnosis stuorát johtolatgeainnuin Norgii, ovdamearkka dihtii Oslo girdišiljus, Gardermoenis.

Norgga Sámiid Riikkasearvi oaivvilda ahte berre čielgasit ávžžuhit ahte stáhta eiseválddit berrejit geavahit sámi namaid go almmolaččat geavahit Norgga dárogiel nama.

Norske kveners forbund oaivvilda ahte njuolggadusat eai berre hábmejuvvo nu oppalažžan ahte šaddá vejolaš vajáldahttit kvena nama geavaheames dakko gokko lea vejolaš ja lunddolaš. Lihtu oaidnu lea ahte njuolggadusat berrejit hábmejuvvo áibbas čielgasit nu ahte boahat ovdan gos galgá galbet kvenagillii.

Sámediggi árvala ahte njuolggadusat siskkildit dan mearrádusa ahte buot rádjaraštideamit gaskal Eurohpágeainnu 105 (E105) ja Fylkkageainnu 218 (Fv218) galget galbejuvvo sámegillii – dat mearkkaša buot rádjaraštideamit Eangerdaelie tjielte rájes Innlandet:s davás. Sámediggi ballá dakkár evttohusas ahte mearrádus das goas namat galget

geavahuvvot nu ollu go vejolaš, berre sirdojuvvot dan almmolaš orgánii mii váldá nama atnui, ja oaivvilda dáinna ahte dat sáhtta dagahit ahte sámeielat namma ii váldojuvvo atnui, ovdamearkka dihtii galbbain.

Sámi allaskuvla čujuha dasa ahte jus eai ráhkaduvvo njuolggadusat namaid geavaheapmái mas čielgasit čujuhuvvo láhkavuđđui mas bohtá ovdan vuoigatvuohta gielaid dásseárvui, de lea jáhkehahtti ahte sámeielat ja kvenagielat namma ii váldojuvvo vuhtii almmolaš geavaheamis.

4.4.3 Departemeantta árvvoštallamat

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta ádde gulaskuddaninstánsa balu das ahte oppalaš njuolggadusat sáhttet dagahit ahte namat eai váldojuvvo atnui, muhto oaivvilda dattetge ahte lea eanemusat ulbmillaš ja lunddolaš diktit geavaheami mearritkeahhtá dan dárkilit.

Čielggadettiinis Norgga gonagasriikka almmolaš sámeielat ja kvenagielat namaid lea departemeanttas leamaš oktavuoha májgga orgánain mat sáhttet geavahit daid namaid. Vihkkedallan guđe almmolaš riikanamat dat galget geavahuvvot main dilálašvuođain lea dan mađe mohkkás ášši ahte departemeanta atná buoremussan ásahtit bajimus njuolggadusaid. Ovdamearkka dihtii go Politiijadirektoráhta lea bargan dakkár ođđa ID-koarttaid ja pássaid atnui váldimiin main lea láidenteaksta girjedárrui, ođđadárrui, davvisámegillii ja eangalasgillii, de sii leat vásihan dakkár hástalusaid mat čatnasit dasa ahte pássaid hábmennjuolggadusat leat riikkaidgaskasaččat. Jagi 2014 mearridii ráđđehus ahte ođđa nátionála ID-koarta plánejuvvo ráhkaduvvot láidenteavsttain dan njealji gillii. Dán konkrehta dáhpáhusas mearridii ráđđehus guđe gielat galge geavahuvvot, muhto Politiijadirektoráhta lea maid diedihan ruovttoluotta ahte ii livčče fysalaš sadji váldit mielde ain eanet gielaid, ja ahte leat riikkaidgaskasaš reguleremat ja pássaid sihkarvuodabealli mat ráddjejit daid hábmenevejolašvuođaid. Departemeanta atná dehálažžan ahte dat njuolggadusat mat dás mearriduvvojit, eai galgga spiehkastit eará njuolggadusain, namalassii nátionála dahje riikkaidgaskasaš njuolggadusain, mat geatnegahttet guoskevaš orgánaid.

Kártadoaimmahaga bargu čájeha maid ahte lea dehálaš garvit dárkilis regulerema das goas ja mo almmolaš namat galget váldojuvvot atnui. Ovdamearkka dihtii geavahit visogovalaš kárttat ja mearrakárttat álo *Norway*, daid standárddaid mielde maid International Hydrographic Organization (IHO) lea mearridan. Dán láhkai lea dorvvolašvuođa geažil, ja dannego kárttat galget leat álkit geavahahtti sidjiide geat johtalit mearraguovlluin. Kártadoaimmahat čujuha maidái dasa ahte dáláš kártadiehtovuoduin norgalaš eanakárttaid várás, lea *Norge* dušše unna mihttolávat kárttain, namalassii kárttain mat ovdamearkka dihtii čájehit davviriikkaid dahje Eurohpá. Daidda kárttaide ii čága eará go okta riikanamma.

Go lea sáhka váldimis mielde detáljaid galbema birra njuolggadusaide, de čujuha Stáhta geaidnodoaimmahat ahte njuolggadusat geavahit sámeielat ja kvenagielat namaid almmolaš johtolatgalbbain berrejit bohtit ovdan Geaidnodirektoráhta geaidnonormálas N300 (Johtolatgalbbat), eai ge oppalaš njuolggadusain maid Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea hábmen. N300:s leat dárkilat mearrádusat almmolaš

johtolatgalbbaid geavaheami, hábmema, sturrodaga ja sajusteami birra, gč. galbaláhkaásahusa § 35. N300 mearrádusat leat garvemeahttumat mearráduseiseválddiide. N300:s leat mearrádusat báikenamaid ja daid čállima birra. Go báikenamma lea dohkkehuvvon almmolaš geavaheapmái, de galgá Stáhta geaidnodoaimmahat iežas vuolggahemiin geavahit dan almmolaš johtolatgalbbain.

Nu go ovdamearkkat bajábealde čájehit, de sáhtta riikanamaid almmolaš geavaheami dárkilis mearrideapmi šaddat vuostálagaid eará áššiiguin, nu go sihkkarvuodain, teknihkalaš čadahttivuodain, riikkaidgaskasaš standárddaiguin ja mearrádusaiguin. Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta lea danne gávnahan ahte berrejit leat dušše bajimus njuolggadusat ođđa almmolaš riikanamaid geavaheami várás, vaikke vel muhtun gulaskuddaninstánsat láitet ge dan. Dán láhkai sihkkarastojuvvojit njuovžilis rámmat almmolaš riikanamaid geavaheapmái. Seammás vuhtii válđojuvvo dat ahte okta dahje eanet namat sáhttet geavahuvvot go dan háliidit, go dat lea teknihkalaččat vejolaš ja heivvolaš. Departemeanta oaivvilda ahte mearrideapmi das goas namat galget geavahuvvot nu dávjá go vejolaš berre sirdojuvvot dan almmolaš orgánii mii váldá nama atnui..

Vaikke vel departemeanta ii ane heivvolažžan váldit detáljaid galbema birra mielde njuolggadusaide, de áigu Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta, ovttasráđiid Johtolatdepartemeanttain, álggahit proseassa ovttasráđiid Stáhta geaidnodoaimmahagain sihkkarastin dihtii dan ahte galben čadahuvvo nu mo Sámediggi háliida.

Departemeanta oaivvilda ahte Norgga almmolaš nama mearrideapmi mángga gillii maiddái sistisdoallá čielga ávžžuhusa iešguđet almmolaš orgánaide váldit atnui namaid, dan ektui man geavatláččat vejolaš ja heivvolaš dat lea.

5 Konsultašuvnnat Sámedikkiin

Sámediggi dáhtui ođđajagemánu 29. b. 2021 ráđđádallamiid áššis. Ráđđádallančoahkkin čadahuvvui guovvamánu 8. beaivvi. Ráđđádallamiid vuolggahii departemeantta bajimus njuolggadusaid evttohus Norgga sámeielat namaid geavaheami várás. Dáin njuolggadusain háliidii Sámediggi váldit mielde dan erenoamáš mearrádusa ahte buot ráđjarasttidanbáikkiin sámi guovlluin galgá galbejuvvo sámegillii.

Čoahkkima boadus lei ahte Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta evttoha bajimus njuolggadusaid namaid geavaheapmái, dan evttohusa mielde mii sáddejuvvoi gulaskuddamii. Sámediggi ja departemeanta sohpe maid ahte vaikke departemeanta ii ane heivvolažžan váldit mielde detáljaid njuolggadusaide galbema birra, de áigu Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta, ovttasráđiid Johtolatdepartemeanttain, álggahit proseassa Stáhta geaidnodoaimmahagain sihkkarastin dihtii ahte galben čadahuvvo nu mo Sámediggi háliida.

6 Ekonomalaš ja hálddahušlaš čuovvumušat

Ii leat Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta dieđus ahte livčče mat ge mearkašahtti ekonomalaš ja hálddahušlaš goluid Norgga gonagasriikka almmolaš sámeielat ja

kvenagielat namaid ásaheamis. Vejolaš golut čatnasit dasa ahte etáhtat, gielddat, fylkkagielddat ja earát háliidit ođasmahttit iežaset vuogádagaid, galbbaid, dokumeanttaid jna. almmolaš riikanamaiguin ollašuttin dihtii gustojeaddji njuolggadusaid dahje njuolggadusčohkiid. Kártadoaimmahat dieđiha ahte sullii 150 000 ruvdnosáš golut čatnasit daidda ohcandoaimmaide mat adnojuvvojit visogovalaš kárttain gávdnat rivttes namaid geavaheami várás.

Stáhta geaidnodoaimmahat oaivvilda ahte sáhtta šaddat áigeovuodil rievdadit riikkarádjagalbbaid mat leat rádjarašttidemiin Ruššii, Supmii ja Ruttii. Stáhta geaidnodoaimmahat lea gávdnan oktanuppelot rádjarašttidanbáikki main sin mielas orru leamen áššeguoskevaš nuppástuhttit riikkarádjagalbbaid. Galbbaid rievdadeami golut sorjájit namaid bustávvalogus ja báikkálaš diliin. Njuolgga golut bohtet galbbaid čoahkkái bidjamis, fievrredeamis ja sadjái ceggemis, ja dasa lassin hálddahušlaš goluin mat gullet Stáhta geaidnodoaimmahaga dábálaš galbenbargui. Stáhta geaidnodoaimmahat árvvoštallá gokčat daid goluid iežas jahkásaš bušeahttarámmaid siskkabealde.

Giella- ja ođasmahttindepartemeanta atná vuodđun ahte jus Stuorradiggi mearrida almmolaš namaid mat dás leat evttohuvvon, de sáhttet áššáigullelaš orgánat gokčat vejolaš goluid iežaset bušeahttarámmaid siskkabealde.

Dán vuodul evttoha departemeanta čuovvovaš njuolggadusaid Norgga gonagasriikka almmolaš sámegielat ja kvenagielat namaid geavaheami várás:

Njuolggadusat gustojit almmolaš orgánaide go dat čađahit iežaset almmolaš doaimma.

Njuolggadusaiguin lea ulbmil láchit diliid dasa ahte stáhta eiseválddit galget sáhttit váldit atnui Norgga gonagasriikka almmolaš sámegielat ja kvenagielat namaid. Sámegielat ja kvenagielat riikanama almmolaš geavaheapmi duodašta ja oainnusmahtta Norgga mánggabealat, mánggagielat stáhtan.

Norgga ja Norgga gonagasriikka almmolaš geavaheami oktavuodas galget stáhta eiseválddit, iežaset vuolggahemiin, árvvoštallat galgá go okta dahje galget go eanet sámegielat namat ja/dahje kvenagielat namma geavahuvvot.

Norgga dahje Norgga gonagasriikka sámegielat namat dahje kvenagiela namma sáhttet ovdamearkka dihtii geavahuvvot kárttain, galbbain, registariin vejolaččat oktanaga dárogielat namain dahje sullasaččain. Dát ii leat ollislaš ii ge geatnegahtti ovdamearkalogahallan.

7 Mearrádusevttohus

Giella- ja odasmahttindepartemeanta

rávve:

Ahte Gonagaslaš Majestehta dohkkeha ja vuolláičállá ovddiduvvon proposišuvnna Stuorradiggái Norgga gonagasriikka almmolaš sámegielat namaid ja almmolaš kvenagielat nama birra.

Mii HARALD, Norgga Gonagas,

nanne:

Stuorradiggi bivdojuvvo dahkat mearrádusa Norgga gonagasriikka almmolaš sámegielat namaid ja almmolaš kvenagielat nama birra ovttavásttolažžan mielddustuvvon evttohusain.

Mearrádusevttohus

Norgga gonagasriikka almmolaš sámegielat namaid ja almmolaš kvenagielat nama birra

I

Norgga almmolaš namman mearriduvvo *Norga* (davvisámegillii), *Vuodna* (julevsámegillii) ja *Nöörje* (lullisámegillii).

Norgga gonagasriikka almmolaš namman mearriduvvo *Norgga gonagasriika* (davvisámegillii), *Vuona gånågisriikka* (julevsámegillii) ja *Nöörjen gånkarijhke* (lullisámegillii).

II

Norgga almmolaš kvenagielat namman mearriduvvo *Norja*.

Norgga gonagasriikka almmolaš kvenagielat namman mearriduvvo *Norjan kuninkhaanvaltakunta*.